

HÄSTARNAS ÖVÄRLD

Riktlinjer för hästfrågor i
planeringen

2017-08-25

Förord

Ekerö kommun utgörs till stor del av landsbygd, vilket sannolikt är orsaken till att det finns så många hästar i kommunen. I kommunens översiktsplan, antagen 2005-12-13, påpekas att hästsektorn har stor betydelse i kommunen, både som inkomstkälla för lantbruket och för möjligheten till motion och friluftsliv.

Ställningstaganden och mål behövs för att underlätta vid bedömningar och avvägningar i samband med plan- och bygglovsärenden. Detta dokument har därför tagits fram, på uppdrag av kommunstyrelsen, för att tydliggöra kriterierna för bedömningen i ärenden som rör hästar och hästnäringen. Resultatet ska utgöra underlag vid översiktsplanering, detaljplanering, bygglovsprövning, samt i andra planerings- och tillståndssammanhang.

Innehåll

Förord	1
Inledning	3
<i>Modell över hästsektorn - Förklaring</i>	3
Bakgrund	5
<i>Varför behövs riktlinjer?</i>	5
<i>Hästar i lagstiftningen</i>	5
<i>Hästen i kommunens organisation</i>	6
<i>Hästar i Ekerö kommun idag</i>	7
<i>Ridsport och ungdomsverksamhet</i>	9
<i>Hästgårdarna bidrar till landskapet</i>	10
<i>En del av det rörliga friluftslivet</i>	11
<i>Allemansrätt och ridning</i>	12
<i>Hästallergener</i>	12
<i>Miljönämndens riktlinjer</i>	14
Mål, strategi och riktlinjer	15
<i>Mål</i>	15
<i>Strategi</i>	15
<i>Ridskolor</i>	16
<i>Södra Färingsö</i>	16
<i>Ridvägar</i>	16
<i>Riktlinjer</i>	19
Ridled i Ekerö kommun	20
<i>Överenskommelser behövs</i>	21
<i>Genomförbart på kort sikt</i>	21
<i>Troxhammar</i>	21
<i>Stenhamra</i>	21
<i>Skå flygfält</i>	22
<i>Skyltning</i>	22
<i>Undergång eller övergång för hästar</i>	22
<i>Plats för hästsport</i>	22
Referenser	22

Inledning

Sverige är med sina 360 000 hästar det näst mest hästtäta landet i Europa. Hästnäringen i Sverige bidrar med 46 miljarder kronor till den samhällsekonomiska omsättningen och skapar 30 000 avlönade heltidsarbeten. Ridsporten är, efter fotbollen, den största ungdomsidrotten i landet med ca 160 000 personer som medlemmar i någon av landets ridklubbar. Över en halv miljon människor rider regelbundet och av dessa är ca 450 000 kvinnor.

Hästsektorn är dock mycket större än ridsporten och innefattar flera olika verksamheter och aspekter, till exempel näringsverksamheter, föreningsverksamheter, hobbyverksamheter eller som betydande för landsbygd, miljö och identitet. Andra sporter som trav- och galoppsport samt verksamheter som exempelvis avel, foderproduktion, utbildning av hästar, hästturism, ridskoleverksamhet, samt veterinärvård, utgör en betydande del av hästsektorn. Men framför allt fyller hästar och hästhållning en viktig funktion som fritidssysselsättning och motion för många människor. Enligt Jordbruksverket är det bara 20 % av hästarna i landet som finns inom näringsverksamhet.

Historiskt sett har hästen använts inom jordbruket där den haft en naturlig plats både som draghjälp och genom att producera gödsel till åkarna. Idag finns de flesta hästhållningarna i närhet till tätorter, mellan stad och landsbygd. Enligt Boverket finns 75 procent av alla hästar inom eller i närhet till tätorter. Det är i stor utsträckning de boende i städer och tätorter som är engagerade i hästar och hästsport. I Ekerö kommun som, trots närheten till Stockholm, till stor del fortfarande utgörs av jordbrukslandskap, finns ett stort antal stall och hästgårdar. Här har jordbruken i många fall ersatts av hästgårdar och åkermarken bytts mot beteshagar. De många hästarna bidrar, förutom till att ge hästintresserade personer möjlighet att utöva sitt intresse, till att landskapet betas och därigenom hålls öppet.

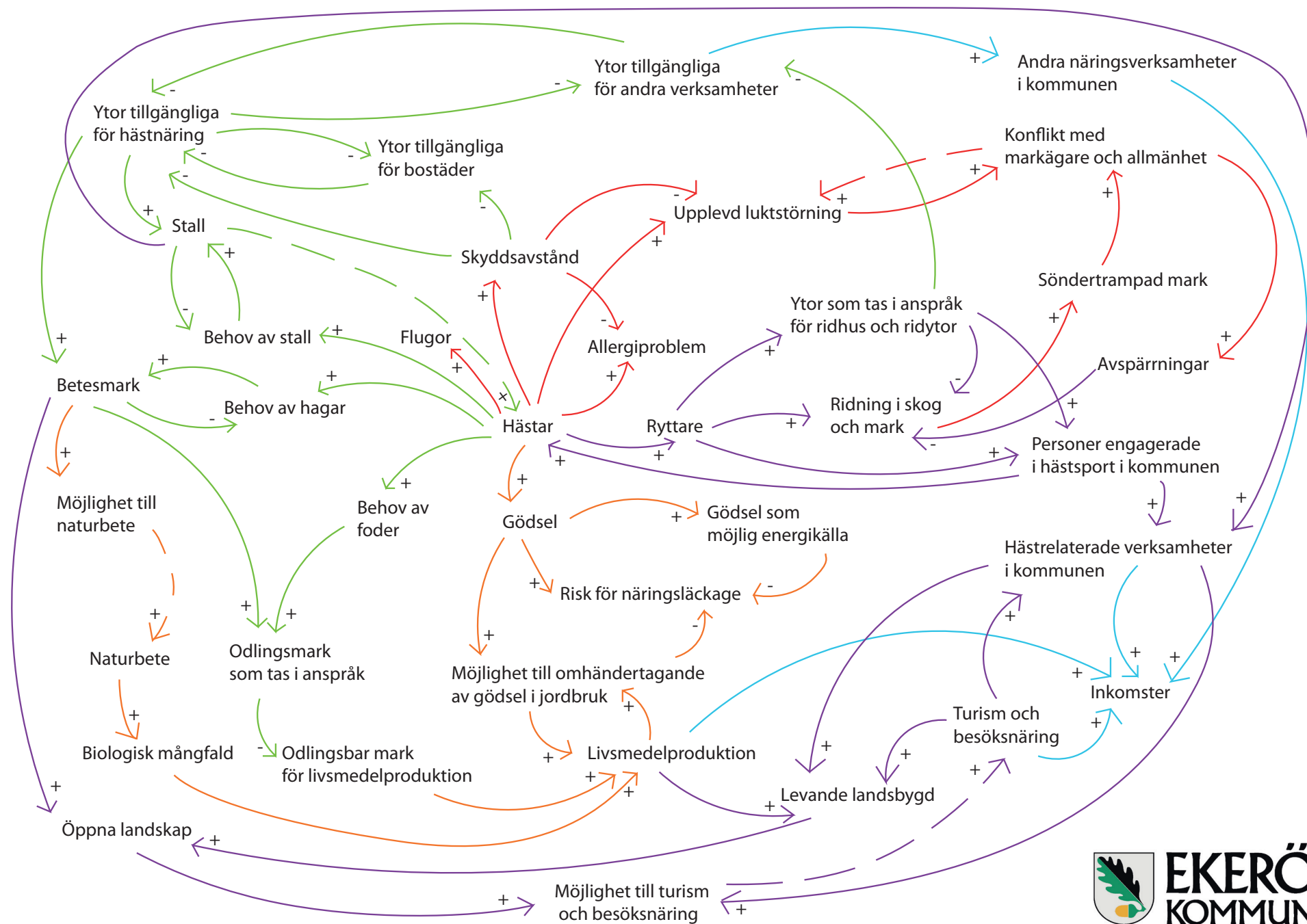
Eftersom hästar och hästhållning ofta anses höra hemma på landsbygden, samtidigt som det främst är människor i och i anslutning till tätorter som engageras och aktiveras, riskerar frågan att falla mellan stolarna och glömmas bort i samhällsplaneringen.

Modellen nedan visar att hästsektorn utgörs av många olika faktorer som påverkar och påverkas av varandra samt andra samhällsfaktorer.

Modell över hästsektorn - Förklaring

Modellen är ett cld (causal loop diagram) och visar hur olika faktorer i ett sammanhang förhåller sig till och påverkar varandra. Modellen är en förenkling av verkligheten. Diagrammet ska läsas på följande sätt:

Plus- och minustecknen visar i vilken riktning något går. Plus visar på lika riktning och minus visar att något går i motsatt riktning. T ex leder fler hästar till mer gödsel (+) medan större möjlighet till omhändertagande av gödsel i jordbruket leder till mindre risk för näringsläckage (-). På samma sätt leder färre hästar till mindre gödsel (+) och mindre möjlighet till omhändertagande av gödsel i jordbruket leder till större risk för näringsläckage (-). Tecknen i sig betyder alltså inte mer eller mindre av någonting. Gröna pilar är ytrelaterade faktorer, röda pilar störningsrelaterade faktorer, lila pilar sociala faktorer, blå pilar ekonomiska faktorer och orangea pilar miljörelaterade faktorer. Streckade pilar visar att det finns en koppling men att den inte är självklar. Modellens syfte i detta sammanhang är dock främst att visa på hur komplex hästsektorn är och på alla de samband som finns till andra faktorer i samhället. Modellen ska förmedla en bild av att frågor som rör hästar och hästhållning inte kan ses som isolerade frågor, utan som delar av ett större sammanhang. Om detta synsätt saknas, är risken att fördelar och möjligheter går förlorade och att de problem som finns bara blir lösta temporärt eller delvis.

Bakgrund

Varför behövs riktlinjer?

Eftersom hästhållning kräver tillgång till förhållandevis stora ytor i form av hagar och betesmark, rid- och travbanor, ridvägar samt odlingsmark för foder, uppstår konflikter med andra intressen i samhället. Att det finns en konflikt behöver inte betyda att två parter är oense om någonting, men då mark tas i anspråk för en viss användning, exempelvis odling av djurfoder, hindras den från att samtidigt användas till någonting annat, exempelvis odling av livsmedel. Därmed uppstår en konflikt mellan två olika intressen.

För att undvika att konflikter med andra intressen uppstår, samtidigt som hästhållningen ska kunna fortsätta att utvecklas och vara en tillgång för kommunen, är det en fördel med en strategi kring var, hur och när hästhållning respektive andra intressen ska prioriteras.

Enligt plan- och bygglagen, PBL, är planering av hur mark- och vattenområden ska användas en kommunal angelägenhet. Inriktningen för markanvändningen och strategiska ställningstaganden anges i kommunens översiktsplan. I en detaljplan bestäms sedan markanvändningen på en detaljerad nivå och görs genom planen juridiskt bindande. Om strategiska ställningstaganden görs på en översiktlig nivå, underlättas avvägningar och frågan får mer tyngd på detaljplanenivå.

Hästar i lagstiftningen

Hästhållning regleras i lagstiftningen på flera olika sätt. Enligt 2 kap. Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) ska planläggning av mark samt placering och utformning av byggnader mm ske på sådant sätt att det inte medför fara för människors hälsa och säkerhet eller på annat sätt medför betydande olägenhet. På så sätt regleras lokalisering och utformning av verksamheten, i syfte att förebygga att konflikter med omgivningen i form av

olägenheter uppstår.

I Miljöbalken (MB) regleras istället hästhållning genom krav på skyddsåtgärder för att minska negativ påverkan från verksamheten. I 2 kap. MB (1998:808) står att den som bedriver en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder och vidta den försiktighet som krävs för att skada eller olägenhet inte ska orsakas människors hälsa eller miljön.

Ansvarsfrågan kan utifrån detta sammanfattas som att kommunen har ett ansvar att se till att risken för konflikter mellan hästhållning och andra intressen minskar, samtidigt som verksamhetsutövaren har ett ansvar att minska risken att olägenheter uppkommer till följd av verksamheten.

Hästen i kommunens organisation

Inom den kommunala organisationen i Ekerö kommun är hästfrågorna uppdelade på ett antal olika myndigheter. Modellen som presenterades i rapportens inledning speglar till viss del hur organisationen kring hästfrågor ser ut inom kommunen, med en komplex uppdelning och ibland otydlighet mellan ansvarsfördelningen. Frågor som rör tillsyn av hästhållning och eventuella klagomål kring hästhållning hanteras av Miljönämnden. Frågor kring bygglov, riktlinjer för markanvändning, lokala trafikföreskrifter och anmälningsärenden vid olovligt uppsatta skyltar hanteras av Byggnadsnämnden. För frågor kring hästrelaterade näringsverksamheter och turism ansvarar Kommunstyrelsen. Kultur och fritidsnämnden ansvarar för frågor kring ungdomsverksamhet och föreningsliv samt kommunala anläggningar för idrott och friluftsliv. Kommunens mark-

innehav och utbyggnad av infrastruktur (exempelvis gång- och cykelbanor) inom kommunen hanteras av Tekniska nämnden. Utöver dessa myndigheter ansvarar även ett antal andra myndigheter och instanser för delar av de frågor som rör hästsektorn; djurskyddsansvaret ligger till exempel på Länsstyrelsen.

Uppdelningen inom kommunens organisation är i de flesta fall en självklarhet och nödvändighet för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett bra sätt. Det kan dock på grund av otydlighet och brist på kommunikation mellan de olika myndigheterna, medföra att frågorna faller mellan stolarna. En uttalad strategi och gemensamma riktlinjer kring hästfrågor kan bidra till en gemensam syn inom den kommunala organisationen och större tydlighet gentemot kommuninvånarna.

Den kommunala organisationen kring frågor som rör hästar.

Hästar i Ekerö kommun idag

I Ekerö kommunen finns det idag ca 1900 hästar och drygt 130 stall. Detta innebär att det i kommunen finns ungefär 1 häst per 13 invånare. Majoriteten av hästarna och nästan hälften av hästhållningarna finns på Färingsö. Hästhållningarna utgörs av en blandning av många mindre stall med 2-3 hästar och större hästhållningar, företrädesvis ridskolor. På södra Färingsö finns flera ridskolor med ett stort antal hästar vilket innebär att 14 % av kommunens hästar finns där trots att antalet hästhållningar endast är 11 %.

Munsö har nästan lika stort antal hästar som Färingsö men endast 13 hästhållningar. Där finns 32 % av kommunens hästar och det finns ungefär 1 häst per 1,5 invånare. Det är Menhammars stuteri och träningsanläggning som står för merparten av hästarna.

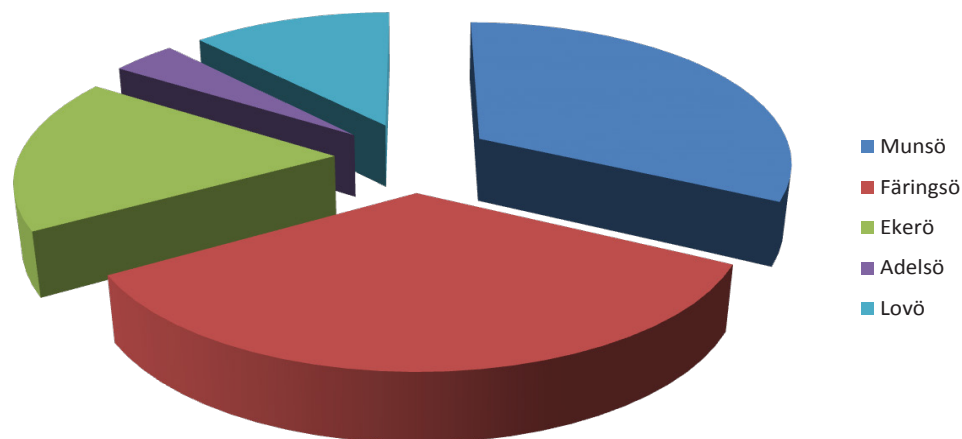
Adelsö är den ö som har lägst antal hästar (74 stycken), men förvånansvärt många hästhållningar (19 stycken), vilket utgör

14 % av det totala antalet i kommunen.

Arealbehovet för hagar, betesmark och foderproduktion för hästarna i kommunen är ungefär 1900 hektar, vilket motsvarar ca 30% av kommunens jordbruksmark.

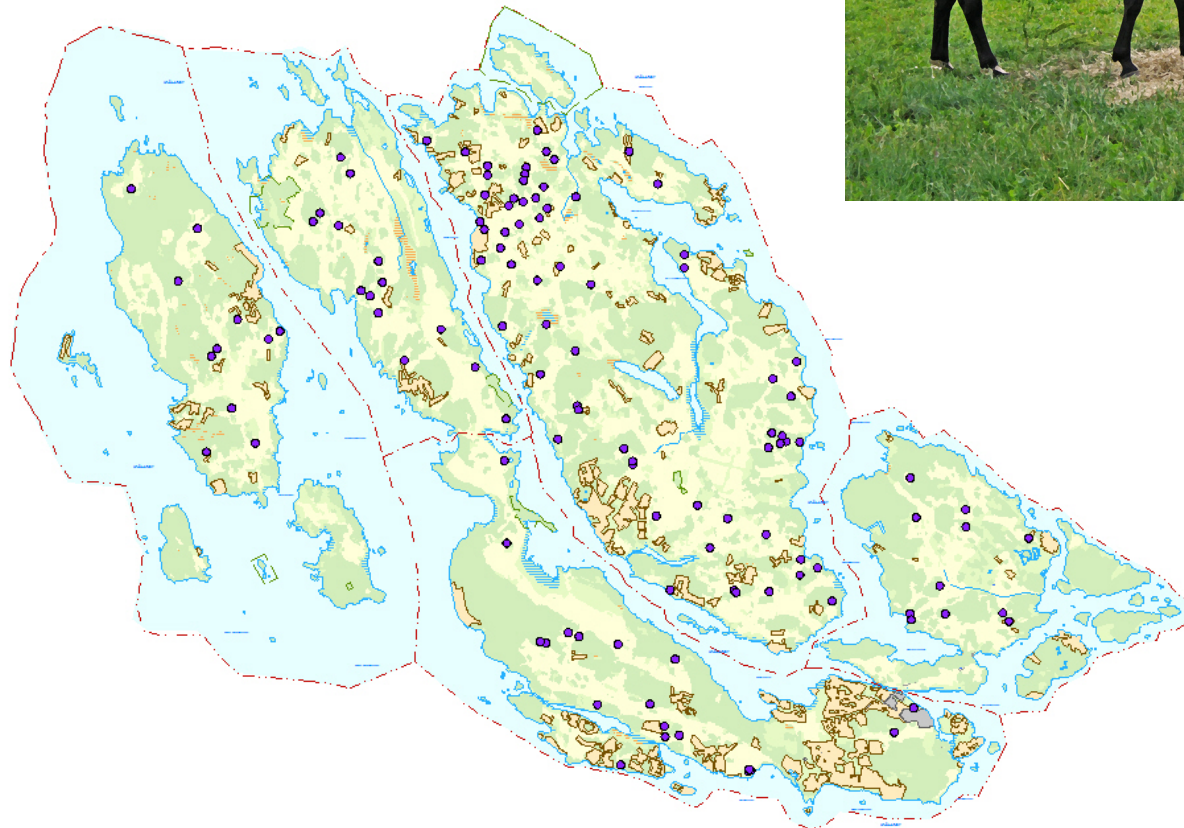
Ett hundratal företag med någon form av hästrelaterad verksamhet finns i kommunen. Tillsammans har dessa drygt 230 anställda och omsätter omkring 240 miljoner kronor om året. De två största företagen – Spannfod AB och Menhammars stuteri - står för nästan halva den totala omsättningen för hästnäringen i kommunen, men bara för drygt 20 % av de anställda. Verksamheterna varierar från typiska hästverksamheter som ridskolor, inackorderingsstall, hovslagare, veterinärer, foderproduktion samt uppfödning och försäljning av hästar, till lite mer ovanliga som fotograf, täckstvättare och bröllopskörning.

Antal hästar i Ekerö kommun

*T.V: Tabell som visar antalet hästar på respektive ö i kommunen.
T.H: Hovslageri är en av de hästrelaterade verksamheterna i kommunen.*

*Ovan: Hästuppfödning vid Munsö kyrka
på Munsö. T.V: Karta över kända stall i
Ekerö kommun.*

Enligt Jordbruksverket är 80 % av hästföretagen i Sverige enskilda firmor som drivs av personer vars försörjning i huvudsak kommer från en annan verksamhet. Detta är en bild som till stor del stämmer även i Ekerö kommun.

I kommunen finns 11 ridskolor, varav 6 är anslutna till Svenska Ridsportförbundet. Ridskolorna har tillsammans drygt 20 anställda och omsätter 23 miljoner om året. Eleverna utgörs till största del av barn och ungdomar, men vuxna som vill börja lära sig rida är en grupp som växer.

Ridsport och ungdomsverksamhet

I Ekerö kommun finns 12 registrerade ridsportföreningar. Ridklubbarna svarade för ca 5 % av de aktiviteter som blev tilldelade verksamhetsstöd för barn och ungdom under 2015. Det bör dock betonas att ridsportföreningar har svårt att få ett högt verksamhetsstöd för sina utövare, då regelverket

kräver gruppaktiviteter för stödberättigande och en stor del av hästaktiviteterna utövas enskilt. 2015-års kultur- och fritidsvaneundersökning ger en tydligare bild av barn och ungas fritidsvanor; där anger 23 % av kommunens flickor (10-20 år) att de utövar hästaktiviteter kontinuerligt. Ridning är omtyckt som fritidssysselsättning av framför allt kvinnor och flickor och tillsammans med det stora antalet privata aktörer som finns i kommunen har ridsportföreningarna en betydande roll genom att erbjuda möjlighet till friluftsliv, motion, ansvar och sociala kontakter.

Att hästsporten ges samma prioritet som övriga idrotter är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv, då främst en stor del av unga flickor och kvinnor ägnar sig åt detta. Även om det finns betydande skillnader i hur kommunen kan stödja hästsport i jämförelse med många andra idrotter, kan exempelvis möjliggörande av ridskolornas fortsatta verksamhet på centrala platser i kommunen vara ett sätt att främja ökad jämställdhet mellan pojkars och flickors fritidsintressen.

Ett område inom hästsektorn i kommunen där utvecklingsmöjligheter finns är hästens betydelse och potential i sociala frågor, med exempelvis ridning som terapi och ridning för personer med funktionsnedsättning. I alliansen i Ekerös politiska plattform 2015-2018 står att alla medborgare med funktionsnedsättning ska ges möjlighet till att ha en aktiv fritid, vilket kan stämma väl överens med denna typ av verksamhet. Även olika typer av fritidsverksamheter kopplade till hästar för barn och ungdomar är exempel på område som kan utvecklas vidare.

Ekerö ridskola på Ekerö.

Hästgårdarna bidrar till landskapet

För landsbygden innebär de många hästgårdarna en inkomstkälla och att landsbygden kan fortsätta att vara levande, dels genom verksamheterna själva men också genom till exempel foderproduktion. Genom att beta bidrar de många hästarna även till att landskapet hålls öppet och hindras från att växa igen.

De flesta beteshagar utgörs idag av tidigare åkermark eller annan typ av gödslad mark. Denna betesmark har trots sitt värde för det öppna jordbrukslandskapet, ett lågt naturvärde på grund av dess låga artrikedom. De marker som är bland de mest artrika i Sverige, är naturbetesmarker. Dessa är näringsfattiga marker som hävdats genom bete eller slåtter. Generellt är kor, får och getter bättre lämpade för naturbeten, men under rätt förutsättningar kan även hästar användas som betesdjur i

naturvårdssyfte. För att hästar inte ska trampa sönder marken eller på annat sätt skada vegetationen på ett negativt sätt, krävs framför allt tillräckligt stora beteshagar så att betestrycket inte blir för högt.

All den gödsel som produceras av Ekerös 1900 hästar kan, om den tas om hand på ett bra sätt utnyttjas som resurs och därmed bli en tillgång istället för en belastning för miljön. För det första kan gödseln användas i jordbruket genom att läggas på åkrarna, men även andra typer av användning är möjlig. Wiggeby Jordbruk AB på Färingsö har förutom foderproduktion även specialiserat sig på gödselhantering. I en avancerad anläggning omvandlar de större delen av all gödsel som hästarna i kommunen producerar till matjord. Gödsel går även tillbaka till åkrarna hos de lantbrukare som producerar foder. Ett annat möjligt sätt att tillvarata gödsel är att omvandla det till biogas

Hästhållning bidrar till att landskapet hålls öppet.

i en biogasanläggning. Bra omhändertagande av gödsel leder dessutom till att mindre gödningsämnen sprids och läcker ut i Mälaren.

En del av det rörliga friluftslivet

En betydande del av körning och ridning äger rum i skog och mark. Vägar och stigar måste då delas med andra friluftsutövare eller motionärer, vilket ibland medför konflikter om nyttjande av marken mellan hästhållning som idrott eller möjlighet till friluftsliv och andra idrotts- och friluftaktiviteter. Vanligtvis tillåts ridning inte i motionsspår då hästarna lätt kan trampa sönder stigar där marken är mjuk. Skador på marken kan även

leda till konflikter med markägare.

Frågor kring ridning som en del av det rörliga friluftslivet, är något som tenderar att glömmas bort när städer växer och bebyggelse förtätas. Inom de kommunala förvaltningarna behöver ridning och hästar som fritidsintresse tas i beaktning i större utsträckning. Att skapa förutsättningar vid planläggning samt utformning av grön- och skogsområden, genom att till exempel skapa markerade ridvägar, är betydande för möjligheten att utöva ridning som friluftaktivitet.

Ridvägar och tillgången till dessa har visat sig vara en central

Ridning är en del av det rörliga friluftslivet.

fråga för många av de ryttare som rider i kommunen. Efterfrågan på ridvägar är stor och konflikterna många. För att problem i samband med ridning i naturen ska undvikas bör såväl markägare som ryttare känna till vilka rättigheter samt skyldigheter som gäller vid ridning i skog och mark.

Skyltar som förbjuder ridning eller andra typer av åtgärder som syftar till att förhindra ridning, är generellt inte tillåtna. Kommunen kan förelägga en fastighetsägare att ta bort en olovligt uppsatt förbudsskylt (Lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning (1998:814)). Om marken skadas till följd av ridning, kan markägaren få tillstånd att förbjuda ridning under perioder då marken är känslig. Kommunen kan besluta att lokala ordningsföreskrifter om ridförbud ska gälla,

Skyltar som förbjuder ridning är generellt inte tillåtna.

exempelvis i motionsspår. Även i terräng krävs en lokal trafikföreskrift för att förbud av ridning ska vara möjligt.

Enligt trafikförordningen klassas rid- och körekipage som fordon och omfattas därför av förordningens regler då ridning/körning äger rum i trafiken. På enskilda vägar samt i terräng gäller istället allemansrätten, vilket innebär att ridning i princip likställs med andra former av rörligt friluftsliv.

Allemansrätt och ridning

Enligt Sveriges grundlag har alla människor rätt att vistas i naturen. Denna rättighet gäller även för ridning. Det finns dock några undantag och omständigheter som är viktiga att ta hänsyn till. Generellt gäller för allemansrätten att alla har rätt att vistas i naturen, så länge det inte medför skador på naturen eller stör andra människor, eller djur- och växtliv. Det är till exempel inte tillåtet att vistas på tomtmark eller i planteringar. "Var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den." (1 § 7 kap. Miljöbalken (1998:808))

Hästar som är stora djur med hårda hovar, kan lätt orsaka markskador och det är därför viktigt att extra hänsyn tas till detta vid ridning i skog och mark, framför allt under vår och höst då marken är mjuk. Ridning ska undvikas i skid- och motionsspår samt på känslig mark som t ex lav- och kärrmarker. Skador som uppkommer genom vårdslös ridning kan leda till skadeståndsplikt.

Risken för markskador är extra stora vid organiserad ridning i grupp eller regelbunden ridning på samma plats. Därför krävs i dessa fall tillstånd från markägaren.

Hästallergener

En fråga som ofta diskuteras i samband med hästhållning intill bebyggelse, är att hästar kan medföra olägenheter för

människor till följd av spridning av lukt, flugor eller allergen. Spridning av hästallergen kan medföra stora problem för allergiker, vilket måste tas i beaktande i planerings-, bygglovs- och tillståndsärenden där hästhållning finns eller planeras i anslutning till exempelvis bostäder och skolor.

Under senare år har forskning visat att hästallergener inte sprids via luft i den utsträckning som tidigare befarats. Mätningar har visat att halterna snabbt sjunker med avståndet från stallet till att vara mycket låga vid 50 meters avstånd från stallet och under detektionsnivån på 300 meters avstånd.

Spridningen av allergener påverkas av ett antal olika faktorer och omständigheter och varierar därför mellan varje enskilt fall. Vindriktning, meteorologiska förhållanden, årstid, topografi och vegetation är exempel på förhållanden på platsen som påverkar spridningen, medan antal hästar, gödselhantering samt storlek på hagar är andra omständigheter som är av betydelse för spridningen av hästallergen. Till exempel sprids allergener i mindre utsträckning under höst och vinter samt vid nederbörd, än vid varmt och torrt väder. Om kullar eller vegetation finns mellan stallet och intilliggande bebyggelse minskar spridningen av allergen, medan spridningen blir större i ett öppet landskap eller då stallet ligger högre än omgivande bebyggelse. Större antal hästar på en mindre yta ökar också halterna hästallergen i luften.

Flera av faktorerna ovan är svåra att påverka, men åtgärder som exempelvis gödselhantering i slutna kärl samt ventilationsfilter i stallbyggnader, kan minska spridning av hästallergen samt luktstörningar. Eftersom allergener har visat sig först och främst spridas med kläder och hår hos de som vistas i stall, är möjlighet till dusch och ombyte vid stallen viktigt att beakta.

Med anledning av ny kunskap om allergeners spridning samt för

att undvika att riktlinjer tillämpas som fastställda regler, har Boverket i sin Vägledning för planering för och invid djurhållning, valt att inte ange några riktlinjer för skyddsavstånd. Istället poängteras att en bedömning bör göras i varje enskilt fall och att fördelar och möjligheter med stall och hästar bör vägas mot risker. Boverket menar att detta tanke sätt även avspeglas i rättspraxis, där domstolar allt oftare gör bedömningar utifrån faktiska förhållanden samt de krav som ställs i PBL och MB.

Miljönämndens riktlinjer

Miljönämnden i Ekerö kommun har, efter att Boverkets vägledning tagits fram, antagit riktlinjer för skyddsavstånd mellan hästhållning och bostadsbebyggelse. Syftet med dessa är främst att ge nämnden stöd vid yttranden i plan- och byggfrågor som rör hästhållning i anslutning till bostadsbebyggelse, skolor mm.

De rekommenderade skyddsavstånden varierar beroende på var i kommunen verksamheterna befinner sig samt antalet hästar. I tätbebyggda områden ska större skyddsavstånd tillämpas än på landsbygden och till stall med många hästar krävs större skyddsavstånd än till stall med ett fåtal hästar.

Enligt riktlinjerna bör skyddsavståndet till större hästanläggningar med mer än 50 hästar alltid vara minst 200 meter till stall och gödselvårdsanläggningar och minst 100 meter till område där djuren normalt vistas. Vikten av att hänsyn tas till verksamheternas utvecklingsmöjligheter påpekas i detta sammanhang.

En bedömning ska dock göras i varje enskilt fall utifrån exempelvis topografi, förhärskande vindriktning, bebyggelsestruktur, verksamhetens storlek samt typ och storlek på hagar.

Mål, strategi och riktlinjer

Mål

I Ekerö kommuns verksamhetsmål står att kommunens ska verka för att samhällsutvecklingen sker på ett hållbart sätt och kommunens profil som kulturens övärld bevaras.

Alliansen i Ekerö skriver i sin politiska plattform 2015 - 2018 att "vi ser ett stort värde i djurhållning som håller landskapet öppet." Vidare står att "aktiviteter för barn och unga ska prioriteras" och att "Särskild uppmärksamhet skall ägnas verksamhet - idrottslig och annan - som bidrar till jämställdhet". Med detta som utgångspunkt har tre mål formulerats kring hästar i Ekerö kommun.

Ökad jämställdhet

Förutsättningarna för ridning och körning som idrott och fritidsverksamhet är goda i kommunen.

Förbättrad folkhälsa

Genom att erbjuda möjlighet till friluftsliv, motion och rekreation bidrar hästar till en förbättrad folkhälsa hos invånarna.

Kulturens och hästarnas övärld

Hästhållning är en del av Ekerös kulturlandskap och bidrar till att landskapet hålls öppet och landsbygden levande.

Strategi

En förutsättning för att konflikter mellan hästhållning och andra intressen ska kunna undvikas i så stor utsträckning som möjligt, är att det finns riktlinjer kring hur prioritering av olika intressen ska göras. Förutsättningarna varierar mellan olika delar av kommunen och intressen bör därför prioriteras olika beroende på var i kommunen de finns. Av den anledningen skiljer sig riktlinjerna åt beroende på område i kommunen. För bostadsbebyggelse används vid tillämpning av riktlinjerna

tre olika kategorier beroende främst på bebyggelsens täthetsgrad. Dessa kategorier motsvarar i huvudsak dem miljönamnden hänvisar till i sina riktlinjer. Den första kategorin, Tätort/utvecklingsområde/servicepunkt, innefattar Ekerö och Stenhamra tätorter, andra områden av tätortskaraktär samt områden där utveckling av bostadsbebyggelse väntas ske. Den andra kategorin, Övriga tätbebyggda områden, innefattar områden som utgörs av tätare bostadsbebyggelse och/eller är detaljplanlagda för bostadsbebyggelse. Övrig mark i kommunen ses som Landsbygd, vilket utgör den tredje kategorin.

Vid planering för och intill hästhållning måste hänsyn tas till verksamhetens behov av yta. Tillräckliga ytor för hagar ska finnas och ytor för ridning/körning ska beaktas. Från hagar som kontinuerligt tillförs näringsämnen och dessutom saknar vegetation till följd av hårt slitage, är risken för näringsläckage stor. För att hästar ska kunna röra sig naturligt samt för att minska risken för läckage av näringsämnen krävs tillgång till

hagar med en storlek av 0,5 hektar per häst.

Bebyggelse och hästhållning

I områden som utgörs av tätort, utvecklingsområde eller servicepunkt, bör ny hästhållning i första hand inte tillkomma. I dessa områden bör bostadsbebyggelse samt andra verksamheter prioriteras. Utanför tätorterna, i övriga tätbebyggda områden, ska hästhållning i vissa fall kunna tillåtas. På landsbygden bör hästhållning kunna ses som ett naturligt inslag och därmed finnas i symbios med bostadsbebyggelse. Ny bostadsbebyggelse bör inte tillkomma på sådant sätt att den i större utsträckning hindrar hästhållning. I samtliga fall ska miljönämndens riktlinjer för skyddsavstånd beaktas och en bedömning göras utifrån de lokala förhållandena på platsen.

Ridskolor

Två av kommunens ridskolor – Ekerö ridskola i Ekebyhov och Färingsö ridskola i Stenhamra - finns idag i tätbebyggda områden. Dessutom ligger Fågelängens ridskola och Skå ridcenter på södra Färingsö i områden som utpekats som utvecklingsområden i översiktsplanen. Placeringen innebär god tillgänglighet till ridskolorna även för exempelvis barn och ungdomar som lätt kan ta sig dit med cykel eller genom att gå. Ridskolornas centrala läge bör därför värnas och möjligheter till ridvägar, hagar samt ridbanor etc. anpassas efter ridskolornas verksamheter.

Södra Färingsö

Södra Färingsö är det område i kommunen där risken för konflikter mellan hästhållning och andra intressen bedöms vara störst. Området är en del av tätortsbandet, inom vilket bebyggelseutveckling i huvudsak ska ske. Exploateringstrycket för ny bebyggelse är därför högt samtidigt som ett flertal stall finns i området. För att möjliggöra att befintliga stall kan finnas kvar

i området, bör ingen ny mark tas i anspråk för bebyggelse eller verksamheter som försvårar hästhållning, i ett område öster om Färentunavägen, mellan Lullehovsbron och Kumlavägen (se karta på s. 19).

Ridvägar

Möjlighet till ridvägar ska beaktas i de områden där det finns stall. Ridning är en del av det rörliga friluftslivet, därför ska i områden där ridning samsas med motionärer, skidåkare, cyklister mfl, möjligheterna till ridning tas i beaktande och tillgodoses på motsvarande sätt som för övriga brukare. I många fall kan ridvägar och andra typer av motionsspår kombineras, men där detta inte är möjligt, exempelvis på grund av att markförhållandena är sådana att markskador uppstår, bör två se-

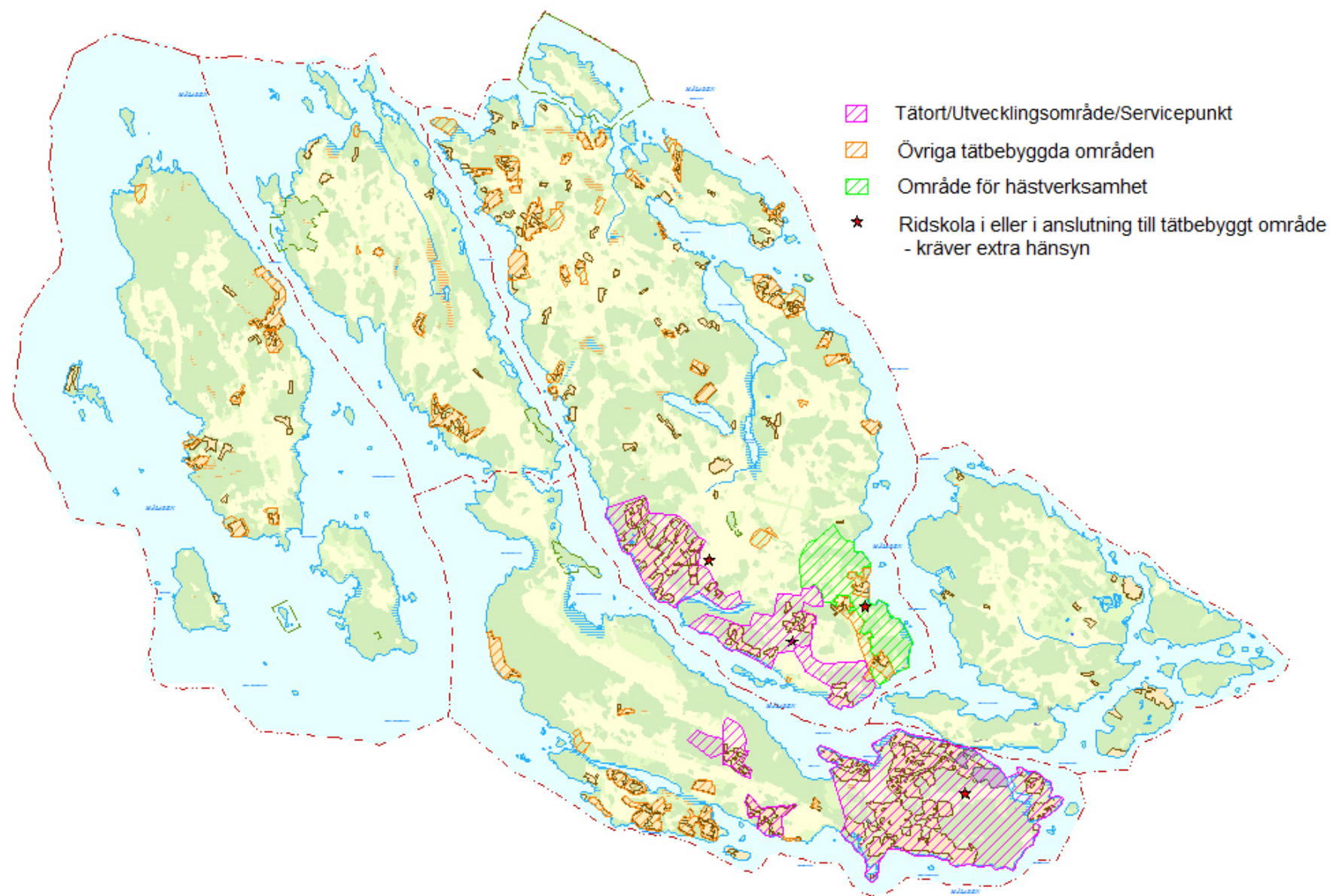
Anlagd ridväg på Lovö.

Ridskolehästar vid Ekebyhovs slott.

parata spår kunna erbjudas. Lämpliga ridvägar bör märkas ut för att tydliggöra var ridning är tillåtet. Trafiksäkerhetsfrågor i samband med ridning bör belysas och beaktas. Vid planering

av ridvägar i anslutning till större trafikerade vägar bör säkra övergångar för hästar tas i beaktande.

© Ekerö kommun / Lantmäteriet Skala 1:125000

Områdesindelning som visar var i kommunen hästhållning respektive andra intressen ska prioriteras, samt var de ridskolor som kräver extra hänsyn finns.

Riktlinjer

- På landsbygden ska hästgårdar prioriteras och bebyggelse inte tillkomma på sådant sätt att det försvårar hästhållning.
- I tätorterna ska nya stall inte tillkomma.
- Ridskolor i lägen med god tillgänglighet för barn och unga ska prioriteras och hänsyn ska tas till verksamheternas behov av hagar, ridvägar etc.
- Befintliga hästgårdar på södra Färingsö, nordöst om Färentunavägen, ska värnas och bebyggelse som försvårar hästhållning bör inte tillkomma inom markerat område.
- Lämpliga ridvägar bör märkas ut, i syfte att tydliggöra var ridning är tillåtet.
- Möjlighet till ridvägar ska beaktas i de områden där stall finns.
- Möjligheterna till ridning ska tas i beaktande och tillgodoses på motsvarande sätt som för andra typer av rörligt friluftsliv.
- Trafiksäkra övergångar ska tas i beaktande vid planering av ridvägar i anslutning till större trafikerade vägar.

Ridled i Ekerö kommun

För att utreda möjligheten att bygga ut ridleder behövs inledningsvis en definition av vad en ridled är. I detta sammanhang åsyftas en längre sammanhängande väg eller stig där ridning är lämplig. I första hand innebär detta att ridleden utgörs av befintliga ridvägar, exempelvis grusvägar och skogsstigar, som eventuellt kompletteras med anlagd ridväg där kopplingar mellan ridvägarna saknas. Målet på längre sikt är en kommunal

ridled; inledningsvis på Färingsö och därefter i övriga kommundelar. Till denna ska sedan lokala ridvägar kunna anslutas.

Ett antal skyltade lokala ridvägar finns idag i kommunen, dels på Jungfrusundsåsen där kommunen äger marken, dels där privata markägare och aktörer anlagt ridvägar som kan nyttjas mot medlemskap eller avgift.

Karta över södra Färingsö. Föreslagna ridvägar i Stenhamra, Skå och Troxhammar rödmarkerade och föreslagen ridled på längre sikt blåmarkerad.

Överenskommelser behövs

Avgörande för genomförandet av ridleden är frågor kring ansvar för anläggning och drift samt åtkomst av mark. Till att börja med krävs åtkomst till mark. En betydande faktor för möjligheten att få till kommunala ridvägar, är att kommunen äger mark, eller att överenskommelse kan träffas med enskilda fastighetsägare. I Ekerö kommun äger kommunen mycket lite mark, vilket begränsar möjligheterna för kommunen att råda över frågan. Markering av ridvägar blir därav beroende av överenskommelser mellan markägare och nyttjare. Avtal kan tecknas med markägaren och eventuell ersättning kan betalas till denne. Ett sådant avtal bör dock tecknas mellan markägaren och nyttjarna, till exempel en ridförening. Kommunen kan inte som part ingå ett sådant avtal. På Färingsö finns många stall och många markägare vilket innebär ett stort antal parter som ska komma överens.

När en ridled väl finns på plats ska den i vissa fall skötas och underhållas. Anlagda ridvägar kräver mer skötsel än exempelvis grusvägar, med det kan även handla om att klippa gräsytor, gallra sly och underhålla skyltning. Med hänsyn till ovanstående omständigheter bedöms en sammankopplad längre ridled vara svår att åstadkomma på kort sikt, även om det är målet på längre sikt.

Genomförbart på kort sikt

I syfte att få till ridvägar på kort sikt har även undersökts på vilka platser på Färingsö detta är möjligt. Målet på kort sikt är att tre mindre ridslingor ska komma till på Färingsö och så småningom kunna sammankopplas så att en längre ridled skapas. De tre ridslingorna föreslås i Troxhammar, Stenhamra och vid Skå flygfält.

Troxhammar

Runt golfbanan i Troxhammar är det delvis planlagt för en ridväg. Längs Färentunavägen saknas dock utmärkt ridväg. En del

av den i detaljplanen markerade ridvägen i söder utgörs idag av golfbana, vilket hindrar ridning på den markerade ridvägen. År 2006 markerades efter överenskommelse mellan golfbanan, Södra Färingsö Ridstigsförening och kommunen, en ridväg ut runt hela golfbanan. På delar av denna är ridning idag inte möjlig på grund av att elstängsel satts upp runt golfbanan. Det är även svårt att till häst korsa Färentunavägen för att ta sig till ridslingan från norra sidan vägen. Målsättningen bör vara att en ridväg ska finnas runt hela golfbanan samt att möjligheten att korsa Färentunavägen ska förbättras.

Stenhamra

I skogen norr om Söderströms väg finns ett belyst motionsspår där ridning idag inte får ske. Kommunen äger marken och kan därmed ordna så att ridning kan ske parallellt med motionsspåret. På så sätt kan eventuellt befintlig belysning samnyttjas.

Foto: Camilla Ramfelt McCarthy.

Skå flygfält

Flygfältet i Skå utgörs av en större öppen yta som ägs av kommunen, där hobbyflyg pågår. Även en bågskytteförening finns på området. Med hänsyn till den stora ytan, skulle en ridväg kunna vara möjlig att anlägga runt området. Detta under förutsättning att osämja inte uppstår mellan ryttare och verksamheter på platsen.

Skyltning

Genom skyltning kan tydliggöras var ridning är lämpligt eller olämpligt. Förbudsskyltar bör undvikas, med undantag för de platser där en lokal trafikföreskrift om ridförbud finns. Detta med anledning av att denna skyltning generellt inte är tillåten enligt allemansrätten, samt att de tenderar att bli konfliktfyllda. Istället bör skyltning visa ”Lämplig ridväg” och ”Ridning olämpligt”. Kompletterande informationsskyltar kan även användas i syfte att till exempel förtydliga orsaken till att en väg är olämplig för ridning. För att skapa tydlighet med ett enhetligt skyltsystem, bör kommunen ta fram skyltar som kan hämtas av föreningar, markägare, m.fl. vid behov.

Undergång eller övergång för hästar

En fråga av betydelse i diskussionen kring ridvägar, är möjligheten för hästar att på ett säkert sätt korsa trafikerade vägar. Ryttare upplever idag att det på ett flertal platser i kommunen är en säkerhetsrisk ur trafiksynpunkt att korsa större vägar. Frågan är angelägen inte minst med hänsyn till att många av ryttarna är barn och ungdomar. Platser där det till häst är möjligt att på ett säkert sätt korsa en trafikerad väg, bör finnas på de mest utsatta platserna i kommunen. Möjliga lösningar på detta är exempelvis passage i en trumma/tunnel under vägen eller signalreglerade övergångsställen för hästar. Möjligheterna för sådana åtgärder i kommunen samt på vilka platser behovet av åtgärd är störst bör utredas vidare.

Plats för hästsport

I den anläggningsplan som nämndkontoret Kultur och fritid i Ekerö kommun ansvarar för, finns förslag på en yta för olika typer av hästsport. Anläggningen ska bland annat kunna användas av ridföreningar för att anordna tävlingar. Anläggningen ska lokaliseras där det är lämpligt med hänsyn till tillgänglighet, markåtkomst, storlek på yta m.m.

Tommie Eriksson

Miljö- och Stadsbyggnadschef

Annika Ratzinger

Planarkitekt

Referenser

Bengtsson B. *Allemansrätten - Vad säger lagen?* Naturvårdsverket, 2004

Haeger-Eugensson M. & Elfman L. – *Beräkning av hästallergenhalter runt Åbytravet, Göteborg*, IVL Svenska Miljöinstitut AB, Allergena, 2006

Jordbruksverket - *Hästhållning i Sverige 2010*, Rapport 2012:1

Ekerö kommun - Rapport om hästnäringen i Ekerö kommun, framtagen av företaget Hästplaneraren på uppdrag av Ekerö kommun 2016

Svala C. *Hästen i landskapet*, Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, 2002

Internetkällor:

Boverket: www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/halsa-och-klimat-i-samhallsplaneringen/djurhallning/